

## آبونه شرائطی

ممالک عثمانیه ده سنه لیک (۶۵)، الق  
آبونو (۳۵۱) غروشدور .

ممالک اخصیه ده سنه لیک (۱۷)، الق  
آبونی (۹) فرانقادر .

## اداره خانه

باب عالی جاده ستده دائره مخصوصه

## اضطرابات

آبونه بدلی پشندور .

§

مسلكه . وفاق آثار مع الممنونیه قبول  
اولنور . درج ایدله بن یازیلر احاده  
اولونماز .

# الکلیت

۱۳۳۰ (۱۳۳۰) ۱۳۳۰

## اضطرابات

رساله مزمن آلمدیغی کو-ترک شریطیه  
پتون یازیلر هر هانکی برهزته طرفدان  
اقتباس اولونه بیلیر .

§

مکتوبلرک، امضالرک واضح و اوقوناقلی  
اولمسی و آبونه صره نومردن محتری  
بولونمسی لازمدر .

§

ممالک اخصیه ایچون آبونه اولازل  
درسلیرشک فرانسرجه ده یارلمسی و ما  
اولنور .

§

پاره کوندرلدیکی، ان نه یه د ثراول یغسک  
واضعا بیلدیلمسی دجا اولنور .

## فقہ و فتاویٰ

### دیش طولدور مق مسئلہ سی

سبیل الرشاد جریدہ اسلامیہ سی ہیئت تحریرہ محترمہ سنہ  
فضیلتما ب افندیلم !

سالف صالحین بر مسئلہ شرعیہ بی اہلنی بولوب اوکرنک ایچون برچوق مزاحم اختیاریلہ مملکتدن مملکتہ اوزون مدت دولاشوب سیاحت ایتمکک و بو اوغورده برچوق بارمل صرفنہ مجبور ایدیلر . زمانزدہ ایسہ مطبوعات وبالخاصہ اخص آمالی یروزندہ کی اہل توحید ی یکدیگرینہ طامق و بیلدیرمک ایچون ہردلو ندا کارانی حسبہ اللہ کوزہ آلدیرمش اولدینی اماریلہ مثبت اولان جریدہ فریدہ لری سایہ سندہ ہیئت فاضلہ لرینی تشکیل ایدن محترم و مستثنا سیماری ہم کی ہر و من یک یقیندن طانیدینی جہئلہ مشکلاک حاندہ کوجاک چکیامز اولدی . بوبادہ مسلمانلر سبیل الرشادہ نہ قدر بیوک تشکرلر ایتسہ آزدردر .

تصادف ایدوب بورادہ حلنہ موفق اولہ مدینم مسئلہ مشکلاک شرعیہ شوندن عبارتدر : کوردیکم فقہ کتابلرندہ بردیش قوونوغونہ صونفوذ ایدہ میہ جک درجہ دہ قانی برنسہ کیرسہ جنابتدن طہارت بولہ میہ جی مصرحدر . یا آغزندہ برچوق دیشلرینی قورت یمش و بوسیدین اکل ایتدیکی طعمای دیشلریلہ ایجہ چیکنہ میہ رک بتون بتون معدہ سنہ سوق ایتمش و بویوزدن معدہ خستہ لنہ دوچار اولمش بر شخصی دیشلرینک قورت پیوب قوونولاش اولان محانی التون ویا کوش ایلہ طولدیرتسہ و یاخود دہا صاغلام وصحتی دہا زیادہ محافظہ ایچون او قورت یمش دیشلرک ہر طرفی التون ایلہ تماماً قابلاتسہ اشانی اغتسالہ التون ایلہ قابلاتش اولان دیشلرک التہ صو اسالہ سی ممکن اولہ میہ جفنہ مینی او آدمک غسلی صحیح اولورمی ، اولامازی؟ دینزدہ کوجاک اولمادیغندن طولای شو ہم مسئلہ نک حلنی رجا ایدرم افندم .

اطنہ : قوزان سنجانی محاسبہ باشکاتی

محمد فائق

سبیل الرشاد جریدہ اسلامیہ سنہ

فضیلتما ب افندم !

دیش طولدیرایی حقندہ جواز وعدم جواز شرعی وار . صحتہ تعلق ایدن بوبمشدہ انسان جوازہ تماس ایدن وصایایی اقلیتدہ بیلہ قالسہ قبول ایتمک ایستہ یور . مفتی بلدہ و دہا بعضیلری بوبادہ عدم جواز طرفداری ، مملکتیزک معروف علماسندن چرمہ لی خواجہ نام ذات ایسہ بیامم ہانکی — قول اجری اولاجاق غالباً — قولہ نظراً : دیشک طولماسندہ ہیج باس یوقدر ، مقصد آغزہ صو ویرمکدر ، فرض یرینی بولور ، سنت بلکہ تمام اولامازسہ او قدر ... دیور . عجبا مقام مشیختجہ ، بوخصوصہ برطرفدن براسیتدان واقع اولمش وقتوی ویرامش می در ؟ عجبا دینی ، شرعی خصوصاتدہ بوتون ملتہ بلا تفریق رہبر سہولت اولان سبیل الرشاد ہیئتجہ برقرار متخذ دکلی در ؟ دیہ ذہنہ برسؤال وارد اولماقی ممکن اولیور . باقی احتراماً ہی تقدیمہ کسب شرف ایلرم افندم . اونجی قول اردو کتبہ سندن

خیرالدین حامی

محترم سبیل الرشاد جریدہ اسلامیہ سنہ

افندم ،

جریدہ فریدہ لکزدہ شرعی بعض سؤال ایدیلن مسئلہ لہ جواب ویریلدیکنی غزتہ کزدہ او قودینم ایچون اشبو مسئلہ نک دخی شرعیسی ایضاح ایدہ جک اولورسہ کز صوک درجہ ممنون ایتمش اولہ جقسکز . معلوم عالیزیدرک برانسان جناب حقہ عبادت ایتمک ایچون اولا صحتی یرندہ اولماقی شرطدر .

انسانلر صحتی محافظہ ایتمک ایچون کوزلیمک یمکک محتاجدر . یمکی کوزلجہ یمک ایچون اک لزوملی اولان دیشلری چوروک اولہ جق اولورسہ طبیعیدرکہ حقیلہ بدیک یمکی ہضم ایدہ میہ جکدر .

بون کوزلجہ ہضم ایتمک ایچون آغزندہ بولنان چوروک دیشلرک ایچلرینی طولدیروب اوزری آتون وسائر معدنلہ قابلاتسی شرعاً جائزیدر ، دکلیدر؟ یوقسہ چوروکلری چیقاروبدہ طاقتہ اولہرق می یایدیرمیدر ؟ بونلرک ہر ایکسی دخی یاپلسندہ شرعاً برمحذور اولوب اولمادیغنک لطفاً اشعاری متمنادر افندم .

یونانستاندہ : فلیاترہ قصبہ سندہ

اسرای عثمانیہ دن ملازم اول

احمد فائق

سبیل الرشاد جریدہ اسلامیہ سنہ

فضیلتما ب افندم حضرتلری

بعد السلام والاحترام . ذات فاضلانہ لرندن برسؤالہ مجبوری حاصل اولدی . تصدیع ایدہ جکم ، عنو ایدرسکز . دیشلرمدن برقاچدانہ سی چورومکک باشلادی ، اکل جہتندن بیوک زحمت چکمکدہ اولدینم ایچون یایدیرمہ مجبور قالدیم . بونلردن بعضیسی طولدیرتمی ، بعضیسنہ آتونندن قورون کچیرتمک لازم کلیور ، مأذون خواجہ لرندن براییکسنہ سؤال ایتدم . قطعاً جواز ویرمکدر کی دیش آرمہ سندہ طعامدن برشی قالمش اولسہ دہ چیقارمہ دن غسل ایدلسہ غسلی صحیح دکلدردیہ بیاناتدہ بونلیر . لطفاً شومشکاک حلیلہ جائز اولوب اولمادیغنی حقندہ کی مسئلہ نک بر تفصیل محترم غزتہ کزلہ نشرینی اسلامیت نقطہ نظرندن عاجزانہ تمی ایدرم افندم .

ارضروم قارلرکزدن

حافظ احمد

[ بومسئلہ حقندہ دہا برچوق ذوات طرفندن متعدد سؤاللر وارد اولمش سہ دہ شو برقاچ دانہ سنک درجی ایلہ اکتفا اولمشدر . ]

جواب :

برچوق یرلردن سؤال اولنان دیش مسئلہ سی کوچ برمسئلہ دکلدرد . امام محمد دیش مسئلہ سنی تجویز ایدیور . لسان کوفہ ابراہیم نخعی دن دہ جواز مروی اولیور .

اعاظم حنفیہ دن شمس الائمة السرخسی سپر کیرشرحنده شویله دیور : وذكر عن عرفة بن اسعد : انه ادب انفه يوم الکلاب في الجاهلية واتخذ انفاً من ورق فالتن عليه فامرته رسول الله صلى الله عليه وسلم ان يتخذ انفاً من ذهب . وهذا يأخذ محمد رحمه الله فيقول : لا بأس بذلك ، وكذلك اذا سقط سنه فلا بأس بان يتخذ سنناً من ذهب او يصبب انسانه من ذهب . وهو مروى عن ابراهيم . یعنی فرسان عربدن واصحابدن عرفة بن اسعد بن کرب بن صفوان التیمی نک یوم کلابدہ [۱] برونی کسلیمش ایدی . عرفة کموشدن بر برون یایدیردی ، مرور زمان ایلہ برونده رایجہ کرہہ حاصل اولدی . رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم افندمز حضرتلری اکا التوندن بر برون ایدینکی امر بیوردیلر . امام محمد بن الحسن الشیبانی حدیث مذکورہ تمسک ایدوب التوندن بورون اتخاذا اولونمسنی جائز کوریور ، بونک کی برانسانک دیشی

[۱] کلاب کافک ضمی ایلہ بصرہ ایلہ کوفہ آرمہ سندہ بر صویک اسمی در ، اورادہ زمان جاہلیہ دہ شدتلی بر قتال اولمش ایدی . بویله مشہور وقعہ لہ عربلر «ایام» دیرلر ایدی .

تحقیق کوره حدیث عرجه فی انتخاب سندن اوجی [ابوداود، ترمذی، نسائی اوله حق] واحد تخریج ایشلردر .

طبرانی نک تخریجه کوره عبدالله بن عمرو : باباسنک براوک دیشی دوشوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک اکا دیشنک التون ایله باغلامسنی امر ایتدیکنی روایت ایدیور ؛ انس بن مالک اوغللری دیشلری التون ایله باغلاقلری کوردیکی حالده نهی ایتمیش ایدی . حضرت عثمان رضی الله عنه دیشلری التون ایله یایشدرمش ایدی . ابن سعدک ابن جریجندن نقله کوره ابن شهابده بونده برپاس کورمیش ایدی . مدینه فقها سندن معدود اولان عبدالملک بن مروان ده التون ایله دیشلری باغلامش ایدی . عبدالله بن عوفک بعض دیشلری آلتون ایله باغلی ایدی . موسی بن طلحه ده دیشلری التون ایله باغلامش ایدی .

فتاوی هندیده بیان اولندیغنه کوره حاکم « منقی » ده بر آدمک دیشی داللانسه ، او آدم دیشنک دوشه جکندن قورقهده دیشی آلتون ویا کموش ایله باغلامسه ابو حنیفه و ابو یوسفه کوره برپاس یوقدر . منتقلک بیان کوره امام اعظم ده تجویز ایش اولیور . فقط کتب فقهیه نک هان هپسند امام اعظمک تجویز ایتدیکی کوسترلیور ، یالکز امام محمدک تجویزی محقق اوله رق بیان اولنیور .

امام ابی یوسفه کلنجه انک حقنده اختلاف اولنیور ؛ بعضلری امام اعظم ایله ، بعضلری امام محمد ایله برابر اولدیغنی بیان ایدیورلر .

نته کیم ملتقی امام ابی یوسفک امام محمد ایله برابر اولدیغنی تصریح ایدیور . مجله جلیله مضبوطه سنده بیان اولدیغنی وجهله فقهای حنیفه دن بعض ائمه نک اقوال معتبره سی ناسه ارفق ، مصالحت عصره اوفق اولمق حسبله اختیار اولومشدر . نته کیم ملاحق الورود اولان شیئک بیی مسئله سنده ، خیار نقدده قول محمد علیه رحمة الصمد اختیار اولومشدر .

ذاتاً امام محمدک مذهبی مذهب شاذ اولیوب کسندن اول کلان برطاق مجتهدین اومذهبه ذاهب اولدقلری کی کسندنصوکره کلان بر طاق ائمه دین اومذهبی قبول ایشلردر . روایت قویه کوره امام ابو یوسفده امام محمد ایله برابردر . اعظم حنیفه دن کرخی بوقولی اختیار ایدیور بوقولاک تاسه اوفق . مصالحت عصره اوفق اولدیغنده هیچ شبهه یوقدر .

دیش مسئله سنک جواز وعدم جوازی غسلک صحیح ویا غیر صحیح اولمسی اساسندن منبعث دکلدر . بلکه التونک موضوع لهنک غیریده استعمالی اساسندن منبعثدر .

امام اعظم : ضرورت ادنی ایله مندفع اولور دیورده یالکز کموش ایله باغلامسنی تجویز ایدیور ؛ امام محمد وعلی روایت امام ابی یوسف : کموش ایله التونی ضرورت خصوصنده تفریق ایتبورلر . هرابکی طرفه کورده دیش مسئله سی بر ضرورتدر . ضرورتی دفع لازمدر .

دیش مسئله سنی برده غسل مسئله سی جهتندن مطالعه ایدلم : کتب فقهیه ده مصرح اولدیغنه کوره غسلده واجب اولان جهت : بلا حرج غسلی ممکن اولان محلی ییقامقدر . ییقامق : صوبی ولوکه بر قطره اولسون طاملاً اتق صورتیه آقیمقدر ، حتی امام ابی یوسفه

دوشدکده التوندن بر دیش طامقی ، یاخود التون ایله دیشلرک تضییب اولومسنی یعنی باغلامسنی ، یایشدریاسنی وقایلامسنی تجویز ایدیور . بومذهب امام اعظمک استاذینک استاذی اولان ابراهیم نخعی دزده ماثوردر . شمس الاثمة السرخسی نک بیان کوره امام ابی حنیفه بو خصوصی مکروه عد ایدیور ، انجق کموشدن یایمه برون مجویز ایدیور ، استعمال ذبه رخصت ویرمیور . امام اعظم ابو حنیفه عندنده حدیث عرجه مخصصدر . رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انجق عرجه یه رخصت ویرمشلردر . دیگرلرینه رخصت یوقدر .

فقهاء حنیفه دن علاء الدین ابوبکر الکاسانی بدایع الصانیعه شویله دیور : واما شد السن المتحرک بالذهب فقد ذکر الکرخی رحمه الله : انه يجوز ولم يذكر خلافاً . و ذکر فی الجامع الصغیر : انه یکره عند ابی حنیفه وعند محمد رحمه الله لا یکره ولوشدها بالفضة لا یکره اجماعاً . وكذا لو جدد انفه فاتخذ انفاً من ذهب لا یکره بالاتفاق ؛ لان الانف یتن بالفضة فلا بد من اتخاذه من ذهب فكان فيه ضرورة فسقط اعتبار حرمة . وقدر وی ان عرجة اصیب انفه یوم الکلاب فاتخذ انفاً من ورق فانتن فامرہ سیدنا رسول الله صلی الله علیه وسلم ان یخذ انفاً من ذهب . وبهذا الحدیث یحتج محمد علی ما ذکر فی الجامع لجواز تضییب السن بالذهب ؛ ولانه یباح له ان یشده بالفضة فكذا بالذهب ، لانها فی حرمة الاستعمال علی السواء ؛ ولانه تبع للسن والتبع حکمه حکم الاصل ؛ وهذا یوافق اصل ابی حنیفه رحمه الله . وحجة ما ذکر ابو حنیفه رضی الله عنه فی الجامع اطلاق التحريم من غیر فصل ولا یرخص مباشرة المحرم الا لضرورة وهی تدفع بالادنی وهو الفضة فبقی الذهب علی اصل التحريم . بو بیان کوره یرندن اوینایان دیشی آلتون ایله باغلامسنی ائمه حنیفه دن کرخی جائز کورویور ، بر خلاف بیله ذکر ایتبور . جامع صغیرده ابو حنیفه عندنده مکروه ، محمد عندنده غیر مکروه اولدیغنی ذکر اولنیور . بونک کی بر آدمک بورونی کسلیلر ایسه التوندن بر بورون طامق بالاتفاق جائز اولیور ؛ چونکه بورون کموشدن اولورسه فاقویورده التوندن بورون طامقده بر ضرورت بولنیور ، ارتق التونک حرمتی اعتبار ایتک ساقط اولیور .

حدیث عرجه ایله امام محمد دیشک التون ایله تضییب یعنی قاپلامسنی ، باغلامسنی تجویز ایدیور ، ثانیاً کموش ایله باغلامق فصل جائز اولور ایسه التون ایله باغلامق ده اوله جائزدر . چونکه موضوع لهنک غیریسند استعمال اولومسنک حرمتی تونده ده ، کموشده مساویدر ؛ ثالثاً التون دیشه تابع در تابعک حکمی اصلک حکمی کییدر . بوده اصل ابو حنیفه یه موافقدر .

امام ابی حنیفه جامعده ذکر اولدیغنی اوزره تحریمی مطلق عد ایدیور ، محرمة مباشرة انجق ضرورتدن ناشی رخصت ویرایلر دیور ، ضرورت ادنی ایله مندفع اولور ، ادنی ده کموشدر ، آلتون اصل تحریم اوزره باقی قالر .

ابن حجر العسقلانی نک « نصب الرایة فی تخریج احادیث الهدایه » ده

انسان مسئلہ وجودی ایک متناقض صورتہ حل ایتشد۔ برنجیسی خل خیالی کہ ، روحک موجودیتی اثبات واندن ماعداسنی انکار ایدر۔ ایکنجیسی حل مادی کہ ، روحی انکار و مادہ بی اثبات ایدر۔ مذهب روحی بوایکی متناقض حالری مزج ایدرک بر نتیجہ وسطیہ استخراج ایدیور۔ یعنی ہم مادہ، ہم روحک موجودیتلری تصدیق ایدیور، وھیچ بریسنک یوقلغنی ادعا ایدرک قدرایلر و کیتیمور۔ اللہک موجودیتی ایسه بوایکی موجودیتک فوقدہ کوستریور۔

سقراط فلاسفہ روحیونک الک اسکیلرندندر۔ فلسفہ بی انسانی اکلامغہ حصر و «کندیکی بیل» حکمت جلیله سنی رهبر اتخاذا ایتشد۔ عجا بویله بر بحثک نتیجہلری نه اوله بیلر ؟

شہسز ایکی حال مشاہدہ اولنور : برنجیسی ادراک ایله مصحوب ، ایکنجیسی ادراک وارسه۔ برنجی حال روح نیلن قوتہ، ایکنجیسی جسمه عزو اولنور ، ایشته فلسفہ روحیه نک خلاصه سی بودر۔ افلاطونک خیالی ، یاخود مادی اولدیغنه دائر آئارنده ہیچ بر نص صریح یوقدر ، بو، آئارندن صراحة اکلایشیله میور۔ بعض آئارنی مطالعہ ایدنلر انک خیالی اولدیغنه قانع اولورلر سده ، دیگر آئارنی اوقویانلر روحیوندن اولدیغنه حکم ایدرلر۔

ارسطو ایسه روحیوندن ایدی۔ انک سوزلرندن «بتون عالم ایکی عالمدن یعنی بر عالم روحانی و بر عالم مادی» تشکل ایتدیکی قناعتده بولندیکی کوربلیور۔ ارسطونک مافوق الطبیعه علمنده کی افکارنی شویله جه تلخیص ایدر بیلر : «عالم موجوددر ، کذلک الله موجوددر ؛ فقط هر برینک بر جوهری وکندینه خاص بر شخصیتی وار ، که هر بری جوهر و شخصیتی ایله ایکنجیسنندن متفرد اوله رق یشایه بیلر۔ مع هذا عالم الله ایله مرتبطدر۔ فقط بو ارتباط خالق ایله مخلوقک ارتباطی دهکدر۔ الله محض خیردر ؛ هر شی نهایت اوکا رجوع ایدر۔ الله کندی قوتیله عالی تحریک ایدیور۔ انی دفع ایتبور ، بالعکس جذب ایدیور۔»

فلسفہ جدیدہ نک الک بیوک قهرمانلرندن فیلسوف «دهقارت» ی روحیونک الک ایلری کلنلری آره سنده صایماق قابل دهکلدر۔ انک فلسفہ سنی اولجه ذکر ایتدی کمزردن بوراده تکراره لزوم یوقدر۔ کذلک فیلسوف «لینز» ک یازیلری کندیسنی بعضاً خیالیوندن بعضاً روحیوندن کوستریور۔

اون سکزنجی عصرده فلاسفہ روحیونک عددی پک آذر۔ بولردن (لوق) ایله تلیدی «قونداق» شایان تذکاردر۔ المانیاده ایسه اون سکزنجی عصرده ظهور ایدن «قانت» روحیوندن صایله ماز؛ چونکه بو نوع فلسفہده خصوصی بر مذهب صاحبی دهکلدر۔ بتون یازیلری بومذهب حقنده فلسفی و عقلی بر تنقیددن عبارتدر۔ بوتنقیدلرنده دهقارت فلسفہ روحیه نک اساسلری ضارصیور۔ قانتک تلیدی فیلسوف فیخته روحیوندن پک اوزاقلاشیور۔ بونک تلیدلری «شلیخ» و «هگلم» روحیونه دها مدھش حملہ لرده بولنیورلر۔

کوره بیقامقده : صو آقسون، آفسون انحق محل غسلی ایصلا تمق کافیدر۔ مجردہ بیان اولندیغنه کوره ایصال متعذر ویا متعسر اولان محله صوی ایصال شرط دکادر ، بو کا مبنی کوزی بیقامق شرط دکادر۔ چونکه مضردر۔

درمختارده بیان اولندیغنه کوره قادینه باشنی بیقامق ضرر ویرر ایسه باشنی بیقامنی ترک ایدر ؛ بمضیلرینه کوره باشنی مسح ایدر۔ قاش، بیق، صقال صبقی اولور ایسه قیللرک دیبلرخی بیقامق شرط دکادر۔ ائمہ حنفیه دن ابوبکر محمد بن فضل البخاری نک بیانه کوره قادیلرک صاحبی اورکولی اولور ایسه صاج اره لرینه صوی ایصال شرط دکادر۔ چونکه بوحال خرجی موجبدر۔ حتی ارککلردن صاحبی اورنلر بولنور ایسه انلرده قادیلر کی صاحبی اره لرینی بیقامق شرط دکادر دیانلرده واردر۔

الحاصل ضرورت وخرج اولمدقجه صوی محله ایصال شرطدر۔ فقط ضرورت وخرج ، تعذر و تعسر بولنور ایسه محله صوی ایصال شرط دکادر۔

دیش مسئله سنده ضرورت وخرج واردر ، صوی التونک ویا کوشک آلتنه ایصال شرط دکادر۔ دیش مسئله سنده ضرورت بولندیغنی و ضرورت بولنان محله صوی ایصال شرط اولدیغنی فقهاء دین بالاتفاق تصریح ایدیورلر۔ اختلاف الحق التونک استعما لنددهدر۔

مقلد بلا دلیل ، محقق عن دلیل اقرال مجتهد فیهادن برینی قبول ایدر۔ آرتق مصلحت عصره اوفق ، ناسه ارفق اولان محمد علیہ رحمة الصمد حضرتلرینک قوی موجبجه دیشی التون ایله باغلامق ؛ قاپلامق ، طولدور مق ، التون دیش طاقق جائزدر ، بالاتفاق دیشک آلتنه صوایصالی شرط دکادر۔ غسل صحیح ، التون استعمالی جائزدر۔

ازمیری

اسماعیل حق

## فلسفہ

فرید وجدی نک آئارندن :

روح انسان

«فلسفی، علمی بر بحث»

۵

فلسفہ روحیونک بقای روح مقبرہ کی فکرلری :

روحیون ویاخود «spiritualistes» نامیله معروف اولان طائفہ فلسفیہ ، فلسفہ نک الک اسکی واک چوق هم فکرلره مالک اولان قسمی تشکیل ایدرلر۔ بوفلسفہ نک دیگر فلسفلر آره سنده کی موقعی اکللامق ایچون آئیده کی ایضاحاتی ویریورلر :